

Hil' Shabbat Chaburah: Zoreah - Zachor

Fall 5779

R' Yisroel Meir Rosenzweig - enrosenzweig@gmail.com

1. R' Avraham Bornstein [1839 - 1910, Poland], Eglei Tal, Zoreah 1

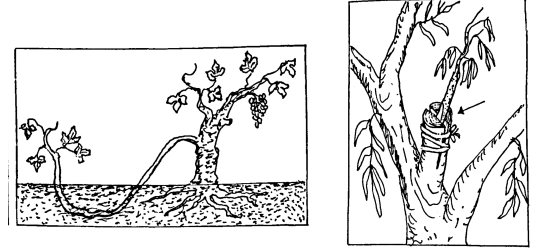
[א] אחד הזורע זרעים. כבר כתבנו בהפתיחה [אות ד'] שיטת רש"י ורמב"ם שזריעה היה במשכן לצורך הסממנין לצבוע בהן תכלת וארגמן ותולעת שני. ולרב האי והר"ח היה לצורך מנחות:

2. Talmud Bavli [5th Century, Iraq], Shabbat 73b [William Davidson Edition - English]

תנא: הזורע והזומר והנוטע והמבריך והמרכיב כולן מלאכה אחת הן

A baraita is taught with regard to the prohibited labor of sowing: One who sows, and one who prunes the branches of vines to accelerate their growth, and one who plants, and one who bends the branch of a vine or a tree into the ground so that it takes root while still attached to the trunk, and one who grafts the branch of one tree onto another have all performed one type of labor, as they all stimulate plant growth.

	Av	Toldah
Rashi	Promote <i>new</i> growth	Promote growth
Rambam [See <i>Yad Peshuta</i> , Hil' Shabbat 8:2]	Promote growth by involvement with the plant itself (i.e. trimming)	Promote growth by indirect involvement with the plant itself (i.e. watering)
Rabbeinu Chananel	Planting a seed	Everything else

Peirush Chai, pg 167

3. Talmud Bavli [5th Century, Iraq], Moed Katan 2b [William Davidson Edition - English]

אתמר, המנכש [one who weeds] והמשקה מים לזרעים בשבת, משום מאי מתרינן ביה? רבה אמר: משום חורש, רב יוסף אמר: משום זורע. אמר רבה: כוותי ידי מסתברא, מה דרכו של חורש - לרפויי ארעא, האי נמי מרפויי ארעא. אמר רב יוסף: כוותי ידי מסתברא, מה דרכו של זורע - לצמוחי פירא, הכא נמי מצמח פירא.

It was stated that the amora'im disputed the following question: With regard to one who weeds or one who waters seedlings on Shabbat, for what prohibited labor do we forewarn him? Judicial punishment may be administered to a sinner only if he has been forewarned by two witnesses prior to the commission of his offense. This forewarning must include the specific transgression being violated, and on Shabbat it must include the specific category of prohibited labor that the action involves. Rabba said: It is due to the prohibition against plowing. Rav Yosef said: It is due to the prohibition against sowing. Rabba said: According to my opinion it is reasonable. Just as the usual objective of plowing is to loosen the earth, so too, this, weeding or watering, loosens the earth. Rav Yosef said: According to my opinion, it is reasonable. Just as the usual objective of sowing is to cause the fruit to grow, here too, weeding or watering causes the fruit to grow.

4. R' Yitzchak ben Moshe [c. 1180 - c. 1250, Germany], Or Zarua, Hil' Shabbat 54

השתא לרב יוסף מותר לשפוך מים על גבי קרקע שאינה זרועה ולרבה אסור ולכאורה היה נראה דהלכה כרבה דאסור דהלכתא כוותיה דרב יוסף רק בשדה ענין ומחצה ומיהו נראה בעיניי אני המחבר דהלכה כרב יוסף דהמשקה לא הוי אלא משום זורע

5. Talmud Yerushalmi [4th Century, Israel], Shabbat 7:2

כל דבר שהיה מבחיל את הפירות חייב משום זורע. הנוטע המבריך המרכיב המקרסם המזרז המפסל המזהם המפרק המאבק המעשן המתליע הקוטע הסך והמשקה והמנבק והעושה בתים וכל דבר שהוא להבחיל את הפירי חייב משום זורע

Anything done to ripen [attached] fruits is liable for planting. One who plants saplings, one who bends the branch of a vine or a tree into the ground so that it takes root while still attached to the trunk, one who grafts the branch of one tree onto another, one who cuts off dried branches, one who trims fresh branches, one who removes bark, one who dresses a tree-wound, one who removes stones from the base of a tree, one who covers a tree with protective dust, one who fumigates [out insects], one who removes insects from a tree, one who places ashes at the base of a tree, one who coats unripe figs to speed up their ripening, one who punctures, one who makes covers for the fruit - anything that is done to ripen [attached] fruits is liable for planting.

6. R' Yosef Karo [1488 - 1575, Spain, Israel], R' Moshe Isserles [1520 - 1572, Poland], Shulchan Aruch OC 336:3

מותר לילך על גבי עשבים, בין לחים בין יבשים, כיון שאינו מתכוין לתלוש. אבל האוכלים בגנות, אסורים ליטול ידיהם על העשבים שמשקים אותם, אע"פ שאינם מכוונים, פסיק רישיה הוא; אבל מותר להטיל בהם מי רגלים או שאר משקין שאינם מצמיחין. הגה: ולכן טוב להחמיר שלא לאכול בגנות, אם ישתמש שם עם מים, דבקושי יש לזוהר שלא יפלו שם מים (ב"י בשם סה"ת).

7. R' Yosef Karo [1488 - 1575, Spain, Israel], R' Moshe Isserles [1520 - 1572, Poland], Shulchan Aruch OC 336:11

השורה חטים ושעורים וכיוצא בהם במים, ה"ז תולדת זורע וחייב בכל שהוא. הגה: ומותר להעמיד ענפי אילנות במים בשבת, ובלבד שלא יהיו בהם פרחים ושושנים שהם נפתחים מלחלוחית המים (מהרי"ל). ועיין לקמן סימן תרנ"ד.

8. R' Yehoshuah Yeshayah Neuwirth [1927 - 2013, Germany, Netherlands, Israel], Shemirat Shabbat K'Hilchatah 26:4

אסור להניח גלעין אבוקדו [avocado pits] וכדומה על כוס מים כדי שיוציא שרשים ויתחיל לצמוח, וכן אסור להוציא גלעין כזה מן הכלי שבו ניתן, ואילו הגלעין עצמו וכן המים שבתוך הכוס והכוס עצמה, כל אלה מוקצה הם ואסורים בטלטול.

9. R' Yosef Karo [1488 - 1575, Spain, Israel], R' Moshe Isserles [1520 - 1572, Poland], Shulchan Aruch OC 321:11
 מותר להשקות את התלוש, כדי שלא יכמוש.
10. R' Nissim Karelitz [1926 - , Lithuania, Israel], Chut Shani, Hil' Shabbat I pg. 85
 והוא הדין כל כי האי גוונא שאין בו הצמחה מותר אם הוא תלוש ומשום הכי מותר להניח בשבת עגבניה שעדיין לא הבשילה לגמרי כגון ירוקה וראויה לאוכלה ע"י הדחק במקום החמה על מנת שתאדים [במקום דליכא משום מכין משבת לחול] והוא הדין אבוקדו קשה שראוי לאכילה בשעת הדחק על מנת שיתרכך בחמה שיהיה ראוי לאכילה בשבת דכל אלו אין זה הצמחה וכיון שהם תלושים מותר לעשותם בשבת וכו"ל
11. R' Yaakov ben Moshe Levi Moelin [c. 1365 - 1427, Germany], Sefer Maharil, Hil' Shabbat 19
 מהר"י סג"ל התיר להעמיד תוך המים בשבת ענפי האילנות אשר קוצצין בימות החמה לשמוח בהן בבית, רק שלא יהיו בהן פרחים ושושנים דהן מתגדלין ונפתחין מיניקת לחלוחית המים, והוי מגדל בשבת. ועיין כן הדין גבי לולב.
12. R' Yaakov Epstein [1954 - , Israel], Shu"t Chevel Nachalato 12:10
 נראה שירקות תלושים מותר להרטיב ולשטוף כדי שלא יכמושו וכן גבעולי צמחים תלושים כגון ירקות עלים אולם אסור להרטיב או להשקות צמחים שיוסיפו בגידולם כגון פרחים שיפתחו. ונראה שה"ה לנבטים שיוסיפו ויעלו. כמו"כ נראה שאם הם מונחים על מנת שיוסיפו הרי הם מוקצה ורק אם כבר מיועדים לאכילה קודם השבת מותר לאוכלם.
13. R' Yehoshuah Yeshayah Neuwirth [1927 - 2013, Germany, Netherlands, Israel], Shemirat Shabbat K'Hilchatah 26:26-27
 כו. אין ליתן פרחים וענפי אילנות באַגְרָטָל [vase] עם מים בשבת וביו"ט, גם אם היו בו באגרטל מים מבעוד יום (ואפילו אם ייחד אותם מבעוד יום לנוי בבית, כך שאין בהם משום איסור טלטול מוקצה).
 בשבת אין להוסיף מים על אלה המצויים באגרטל מבעוד יום, אבל ביו"ט מותר להוסיף. ואם נשפכו המים שבאגרטל או נגמרו המים מחמת הפרחים, אין למלאות בו בשבת מים חדשים, משום טרחה יתרה.
 מותר להוציא בשבת וביו"ט פרחים וענפי אילנות מן המים שבהם היו מבעוד יום, אם אמנם לא הוציאו שורשים בתוך המים. ובאשר להחזרתם למים אחרי שהוציאתם בשבת וביו"ט, הרי פרחים שיכולים עדין להיפתח - אסור להחזירם, בין בשבת ובין ביו"ט, ואילו, עלים וענפי אילנות - מותר להחזירם לאותם המים שהיו שם, אם אמנם אינם עומדים להוציא שורשים.
 כז. כדין ענפי האילנות, כך דין הלולב ביו"ט, ולכן מותר להחזיר בו לולב לתוך המים שהיה בו, ואף מותר להוסיף מים לאלה שבכלי, אבל אין להחליפם במים אחרים. ואם הלולב היה עטוף מבעוד יום במגבת רטובה, גם מותר לחזור ולעטוף אותו במגבת, היות ואינו מקפיד עליה לסוחטה, אבל אין להרטיבה בחג, שמא יבוא לסוחטה.
 בשבת אסור הלולב בטלטול, וכמבואר לעיל פרק כב סעיף לא (ויש שמשאירים אותו בתוך המים במשך כל השבת כדי שלא יתייבש).

Other discussions related to Zoreah:

- Planting a seed in areas that aren't suitable for growth (ie desert).
- Sprinkler systems with and without timers.
- Throwing seeds from fruit onto soil.
- Throwing seeds to chickens.
- Water has collected on covering spread over a sukkah. Can you remove the cover now that we know water will pour off onto grass?
- Septic systems that empties into surrounding area.
- Moving/handling plants.

1. R' Moshe ben Nachman [1194 - 1270, Spain, Israel], - Ramban, Shemot 20:8
 ועל דרך הפשט אמרו (במכילתא כאן) שהיא מצוה שנזכור תמיד בכל יום את השבת שלא נשכחהו ולא יתחלף לנו בשאר הימים, כי בזכרנו אותו תמיד יזכור מעשה בראשית בכל עת, ונודה בכל עת שיש לעולם בורא, והוא צוה אותנו באות הזה כמו שאמר (להלן לא יג) כי אות היא ביני וביניכם. וזה עיקר גדול באמונת הקל:
2. R' Yair Chaim Bachrach [1638 - 1702, Germany], Mekor Chaim 271:3
 במצות זכור את יום השבת נכלל שיש לקרות ימי השבוע אחר השבת יום א' בשבת שני בשבת וכו' ולא כמו שקורין הגוים, כ"כ בספר חרדים פ"ד דכ"ד ע"א ופ"א ד"ט ע"ב.
3. R' Yehoshuah Yeshayah Neuwirth [1927 - 2013, Germany, Netherlands, Israel], Shemirat Shabbat K'Hilchatah [II] 42:3
 "זכור את יום השבת לקדשו", תהא זוכרו באחד בשבת, שאם יתמנה לך מנה יפה - תהא מתקנו לשם שבת, ועוד - לא תהא מונה כדרך שאחרים מונים, אלא תהא מונה לשם שבת.